

Per un moviment de renovació lingüística

CARLES CASTELLANOS

Carles Castellanos, durant el seu parlament en l'UCE de Prada sobre l'ús de la llengua
Foto: R. Puig Coromines

La llengua catalana es troba en una situació contradictòria, derivada del fet que la urgència dels aspectes socials ha deixat en segon terme el model de llengua utilitzat. El fet que el repertori lingüístic en ús arreu de les terres de llengua catalana sigui suficient per a una important varietat d'àmbits formals i informals fa pensar a una massa important de parlants que es tracta d'una qüestió resolta. Malgrat tot, sabem que l'elaboració d'una llengua estàndard catalana és un procés inacabat. I ara com ara pateix encara mancances i limitacions que es manifesten en els aspectes següents:

Un ús poc exigent del llenguatge en els mitjans de comunicació

Malgrat existir unes bases generals per a l'estandardització, la qualitat i l'homogeneïtat lingüístiques es veuen perjudicades per la deixadesa en els usos habituals dels mitjans de comunicació. Les mancances de consciència lingüística i cultural-nacional i la profusió d'estils pobres i provincians en molts dels textos escrits, al costat d'una formació lingüística feble, tenen com a resultat un interès excessivament baix per la llengua, en una part molt important dels programes de ràdio i televisió.

Altres mancances tenen un abast més general i afecten tant els mitjans de comunicació com diferents àmbits de l'ensenyament de la llengua i de la producció oral i escrita. Observem, d'una manera general:

Una tendència remarcable al calc envers una sola llengua, l'espanyola

El calc es produeix en diversos registres, tant en el llenguatge formal com en l'informal, de manera que en la fraseologia i en un elevat nombre de neologismes de gran difusió són utilitzats correntment simples calcs de l'espanyol en comptes de formar-se d'acord amb els recursos de la llengua i amb criteris d'autocentrament.

Una tendència a accentuar la fragmentació entre els diferents parlars

Les administracions autonòmiques s'han esforçat a elaborar estàndards propis, sovint refractaris a les formes que no són considerades generals en la pròpia regió (fins i tot, en algun cas les «altres» formes són prohibides explícitament). En general, la varietat existent no és ensenyada adequadament en les escoles.

Aquestes tendències dominants en el moment actual se separen així de la tradició en l'estandardització lingüística més rigorosa. Cal, doncs, avançar cap a una renovació dels usos lingüístics, en un triple sentit:

1. Recórrer a l'expressivitat quotidiana, tal com es va fer en l'elaboració pre-fabriana i fabriana, evitant de reduir-la als bagatges pobres i interferits, és a dir, aprofitar al màxim els recursos que ofereix la llengua oral de tota la comunitat lingüística catalana. Afermar la interacció entre el registre col·loquial i el(s) registre(s) dialectal(s) amb l'objectiu de superar la tendència a la subordinació lingüística en els usos orals bàsics.

2. Tendir a la unitat de l'estàndard i dinamitzar el mercat cultural català.

3. Treballar, d'una manera general, amb regularitat i rigor, per l'elaboració de la llengua, aplicant mesures adequades per a l'aprofitament a fons dels recursos aplegats o aplegables dels diferents parlars. Redreçar, en concret, el procés de creació neològica, superant la dependència d'una sola llengua (l'espanyola) i orientant-lo vers solucions més congruents amb la llengua catalana i més d'acord amb els usos més universals.

Al voltant d'aquestes línies d'acció proposem de **desenvolupar un moviment de renovació lingüística** capaç d'aplegar els esforços que es fan actualment per l'enriquiment de la llengua, i organitzat a partir de l'observació sistemàtica dels usos socials. Aquest nou moviment haurà de treballar per difondre **una nova concepció i unes noves dinàmiques autocentrades en l'elaboració i en els usos de la llengua estàndard, amb l'objectiu de contribuir a millorar progressivament la capacitat expressiva de sectors creixents de la població.** ♦